

Propojování sítí pomocí VPN

Petr Krčmář

10. listopadu 2022

Uvedené dílo (s výjimkou obrázků) podléhá licenci Creative Commons Uveďte autora 3.0 Česko.

- linuxák od roku 1998
- správce serverů
- lektor a konzultant
- šéfredaktor [Root.cz](#)
- člen [vpsFree.cz](#)
- organizátor [LinuxDays](#)
- můj web je [petrkrcmar.cz](#)

Prezentace už teď na webu

<https://www.petrkrcmar.cz>

Co je a není VPN?

- pro většinu lidí VPN = služba pro změnu IP
 - obvykle pro ochranu, anonymizaci či změnu geolokace
 - to jsou konkrétní **komerční služby**, ty tu neřešíme
- VPN = Virtual Private Network
 - česky **soukromá virtuální síť**
- umožňuje rozšířit místní síť napříč veřejnou sítí (obvykle internet)
- počítače v této VPN si pak vyměňují data jako na místní síti
 - uživatel pak může vzdáleně přistupovat k místním zdrojům
 - existuje i řada jiných scénářů použití VPN

Proč používat VPN

- je to **levné** řešení využívající veřejnou síť
 - výrazně levnější než skutečná privátní síť
 - nemusíme řešit skutečné linky napříč světem
- máme ho plně **pod kontrolou**
 - provozovatel virtuální sítě určuje pravidla
 - naše IP adresy, naše směrování, náš firewall...
- snadno **rozšiřitelná** mnoha způsoby
 - přidání dalších uzlů je snadné
 - změna topologie jen změnou konfigurace

Co nám VPN nabízí

- dva základní prvky: **tunelování** a **šifrování**
 - oba obvyklé, ale šifrování není povinné ani nutné
- především tunelování vybraného provozu do naší sítě
 - vytváříme propoje (tunely) napříč veřejnou sítí
 - máme pod kontrolou **směrování** na všech stranách
 - tunelujeme provoz mezi zdrojem a cílem komunikace
- bezpečnost je zajištěna šifrováním
 - protistrany používají silný autentizační mechanismus
 - integrita zpráv zamezuje jejich podvržení
 - šifrování komunikace brání v odposlechu

VPN z pohledu sítě

- VPN je realizována jako **pod síť** nadřazené sítě
 - stále je ale součástí sítě, kterou využívá
 - bez nadřazené sítě nebude fungovat
- z pohledu uživatele jde ale o **samostatnou síť**
 - síť jen pro vybrané uzly s vlastními adresami
 - uvnitř této sítě jsme sami a je to naše území
- z pohledu sítě jde o **další pod síť**
 - musíme do ní zajistit směrování
 - všechny komunikující uzly ji musejí znát
- uzly VPN slouží jako brána mezi veřejnou a soukromou sítí
 - mají přístup do obou sítí a překládají mezi nimi
- je možné takto **překonat NAT** a dostat se za něj

Tuneluju, tuneluješ, tuneluje

- základem všech VPN jsou **tunelovací protokoly**
- umožňují přesouvat data mezi sítěmi pomocí **zapouzdření**
- data po sítí běhají ve formě datových zpráv
 - každá má hlavičku (obálka) a náklad (zpráva uvnitř)
 - směřuje se obvykle podle **cílové adresy** v hlavičce
- zapouzdření = přidání další hlavičky (obálka v obálce)
 - z celého původní zprávy (včetně hlavičky) se stává náklad
 - ten **zabalíme** do nové zprávy = přidáme novou hlavičku
- zařízení po cestě se pak dívají jen na první (vnější) hlavičku
 - data doputují až do cílové stanice
 - tam je protistrana vybalí (odstraní hlavičku) a použije
- tato metoda dovoluje soukromým datům překonat veřejnou síť

Tunelování na různých vrstvách

- OSI a TCP/IP model
 - sedmivrstvý vs. čtyřvrstvý model
- vrstvy: spojová, síťová, transportní, aplikační
- různé VPN na **různých vrstvách**
 - vlastně rozbíjejí jednoduchý modelový pohled
 - často vrstvy duplikují nebo vkládají nové
- můžeme jít od spojové vrstvy (MPLS, VLAN...)
- přes síťovou vrstvy (GRE, PPTP, IPsec...)
- až po aplikační (OpenVPN, WireGuard...)

Aplikační vrstva

HTTP, TLS, DHCP, DNS,
SSH, SMTP, IMAP...

Transportní vrstva

TCP, UDP

Síťová vrstva

IP, ICMP, ARP...

Spojová vrstva

Ethernet, Wi-Fi, DSL...

Co tunelujeme

- VPN se liší podle toho, jakou vrstvu přenáší
- základní rozdělení je L2 vs. L3
- L2 vytváří bridge (síťový most) a přenáší **celý Ethernet**
 - nezávislá na vyšších protokolech, ale náročnější
 - pro zařízení je transparentní, vidí vše
- L3 vytváří routery (směrovaná síť) a přenáší **jen IP**
 - oddělení do samostatné IP sítě s vlastní adresací
 - zařízení vidí jinou síť a jen IP provoz
- různé tunelovací protokoly umí různé varianty (někdy i obě)
- obvykle **chcete L3**
 - lépe škáluje, filtruje a řídí

Běžné tunelovací protokoly

- GRE – Generic Routing Encapsulation
 - původně vyvinuto v Cisco
 - jednoduché použití, manuální konfigurace
- PPTP – Point-to-Point Tunneling Protocol
 - rozšířený díky Microsoftu, je ve Windows
 - zranitelný kvůli slabé autentizaci MS-CHAPv2
- L2TP/IPsec – spojení dvou protokolů
 - opět dobře podporováno ve Windows
 - L2TP zajišťuje tunelování, IPsec bezpečnost
- OpenVPN – aplikační implementace využívající TLS
 - multiplatformní, běží v uživatelském prostoru
 - umí tunelovat L2 i L3, velmi rozšířená
- WireGuard – velmi moderní a výkonná
 - snadná na konfiguraci, předvybrané protokoly
 - původně v linuxovém jádře, pak i aplikační implementace

Příklad využití VPN

- propojení **dvou bodů** jednoduchým tunelem
 - velmi jednoduché na konfiguraci, jen samotný tunel
 - například k propojení dvou serverů
 - nebo jako další prvek ochrany – služba přes VPN
- připojení vzdáleného **uživatele** (road warrior)
 - jeden přípojný bod (koncentrátor), více uživatelů
 - síť je rozšířena o další uživatele, kteří využívají služeb
 - řeší se na koncových zařízeních (notebook, mobil...)
- propojení několika samostatných **sítí** (poboček)
 - řeší se na směrovačích v síti (hraničních nebo samostatných)
 - pobočky jsou připojeny k veřejné síti (internet)
 - pomocí VPN ale vytvářejí oddělenou síť pro soukromou komunikaci

Směrování mezi sítěmi

- obvykle největší problém při implementaci VPN
 - většina problémů na fórech vůbec **nesouvisí s VPN**
- řada adminů na síťování narazí až s VPN
 - do té doby jen jednoduché sítě „domácího typu“
 - dvě sítě (LAN/WAN), jeden odchozí směr
- s VPN ale přichází **složitější topologie** a více sítí
- nejobvyklejší problém: „*Pingám na server, ale nic za ním*“
 - tunel je správně navázaný, ale síť není dokonfigurovaná
 - provoz nejde správně do tunelu nebo za ním do správné sítě
 - často je vyřešen jen jeden směr (obvykle odchozí)
 - pakety se pak ztrácejí na cestě zpět = nepingá to

Síťová dosažitelnost

- VPN nemusí být nutně navazována jen v internetu
 - může být vedena už vytvořenou podsítí
- jednotlivé uzly VPN ale musejí být **síťově dosažitelné**
- typicky alespoň jedna strana musí být kontaktovatelná
 - obvykle to znamená veřejnou IP adresu
 - postačuje na jedné straně – kontakt naváže druhá
 - stačí protunelovat příslušné porty
- z jedné strany lze projít i přes NAT
 - pozor na timeout, při nečinnosti se NAT zavře
 - pak nelze zvenčí komunikovat, pomůže **keepalive**

- při prvním nasazení VPN je potřeba obvykle nastavit firewally
- na **vnějším rozhraní** uzlů VPN
 - musíme otevřít příslušné porty do internetu
 - bude na ně přicházet tunelovaná komunikace
- na **vnitřním rozhraní** a v naší síti
 - objeví se tam provoz z jiných sítí
 - ty budou mít jiné síťové rozsahy
 - musíme povolit jejich procházení v obou směrech

Povolení forwardingu (předávání)

- pokud potřebujeme komunikovat se **sítí za tunelem**
 - platí o obou stranách nebo jen o jedné
 - chceme projít VPN a kontaktovat stroj vedle
- prvním krokem je zapnout **forwarding**
 - stroj začne zpracovávat pakety určené jiným uzlům
 - odbaví je podle směrovací tabulky

Zapnutí forwardingu

```
# sysctl -w net.ipv4.ip_forward=1
# sysctl -w net.ipv6.conf.all.forwarding=1
# sysctl -p
```


Směrování provozu

- obvykle největší úskalí při propojování sítí
- uzly VPN znají jen síťový rozsah na rozhraní VPN
 - ten může být stejný, jakou používá celá síť na druhé straně
- zbytek sítě ale **nezná topologii** za VPN
 - ta může být poměrně komplikovaná
 - může zahrnovat několik dalších podsítí
- při pokusu o komunikaci přes tunel pak selže směrování
 - počítač netuší, kam má poslat provoz pro neznámou síť
 - pokud to netuší ani výchozí brána, jsou data zahozena
- je potřeba zajistit **plnění směrovacích tabulek**
 - v jednodušších situacích staticky
 - ve složitějších s použitím routovacích protokolů (OSPF, BGP...)

Adresní plán

- pozor na **kolize adres** v jednotlivých sítích
- nedostatek IPv4 adres = používáme kolizní privátní rozsahy
 - RFC1918: 192.168.0.0/16, 172.16.0.0/12, 10.0.0.0/8
- všechny propojené sítě musejí používat **unikátní rozsahy**
 - jinak dojde ke konfliktu při směrování
 - směrovač nebude vědět, kterým směrem komunikaci poslat
- řešení jsou nepříjemná, je možné využít NAT
 - na hranicích sítí překládat do nekolizního rozsahu
 - lepší je předadresovat a vyhnout se kolizi
- s veřejnými adresami tento problém odpadá
 - v **IPv6** neřešíme - všechny adresy jsou unikátní

Obvyklý scénář problému

- vytvoříme VPN s koncem tunelu někde **uvnitř sítě**
 - třeba na diskovém poli, kam protunelujeme porty
- výsledek: přes VPN komunikujeme s polem, ale s **nikým jiným**
 - můžeme využívat jen služeb běžících přímo na poli
 - třeba k tiskárně vedle už se ale nepřipojíme
- důvod: o naší síti za VPN ví jen pole, kde **končí tunel**
 - má ve směrovací tabulce místní rozsah, rozsah VPN a výchozí bránu
- ostatní stroje (třeba tiskárna) ale adresní rozsah VPN **nezná**
 - komunikace z VPN jí tedy přijde (z cizích adres)
 - ale ona neví, kam odpovědět – pošle na výchozí bránu
 - ta rozsah také nezná a komunikaci zahodí

Možná řešení

- ukončit VPN na směrovači, který je v síti výchozí bránou
 - stroje v síti stále rozsah VPN neznají
 - komunikaci pro neznámý cíl pošlou **bráně**
 - ta rozsah zná a pošle komunikaci tunelem
- naučit všechny stroje v síti nový rozsah
 - přidat jim do **směrovací tabulky** nový záznam
 - buď manuálně (pro malé instalace) nebo pomocí DHCP
 - stroje pak vědí, komu komunikaci pro síť za VPN poslat
- přidat záznam do směrovací tabulky **výchozí brány**
 - neznámý obsah putuje do výchozího směrovače
 - ten rozsah VPN zná a ví, komu ho má doručit
 - neoptimální dvojitá cesta sítí, ale funguje to

Nástroje pro analýzu

- ping - kontrola průchodnosti sítě
 - základní přehled o stavu konkrétního směru
 - testuje průchodnost v obou směrech pomocí zpráv ICMP
- traceroute - vyhledání používané cesty
 - umožňuje sadou dotazů objevit cestu
 - snadno odhalíme, zda pakety proudí správným směrem
- tcpdump - zobrazování konkrétních paketů
 - zaznamenává a zobrazuje provoz na síti
 - hluboký pohled do komunikace, interpretuje známé protokoly
- Wireshark - grafický analyzátor sítě
 - umí nahrát a graficky zobrazit komunikaci na síti
 - interpretuje protokoly, umí načíst záznam z tcpdumpu

Otázky?

Petr Krčmář
petr.krcmar@iinfo.cz